

Nr 110.

Av herr **Sandler**, *angående skrivelse till Konungen i fråga om beredande av statsstipendier åt vissa lärjungar vid statens tekniska elementarskolor och med dem likställda enskilda tekniska läroanstalter med statsunderstöd.*

Riksdagen har sedan en följd av år tillbaka beviljat avsevärda belopp till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade lärjungar vid folkskoleseminarier, folkhögskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

Uti årets statsverksproposition äskas sålunda av Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål till seminarieelever 179,025 kronor, till folkhögskolelärjungar 140,000 kronor och till lantmannaskolor och lanthushållsskolor 100,000 kronor. Enahanda belopp ingingo i föregående års riksstat.

Det skall tacksamt erkännas, att statsmakterna härigenom visat förståelse för ifrågavarande lärjungars ekonomiska svårigheter. Erfarenheten visar också, att dessa stipendier i ej oväsentlig grad ökat möjligheten för fattiga begåvningar att vinna en för sig lämpad utbildning, som för dem underlättat ett samhällsgagnande arbete och hjälpt dem att finna igen sin rätta plats uti detta arbete.

Det finnes emellertid en grupp av läroanstalter, som med hänsyn såväl till sin betydelse för samhällslivets utveckling, som med avseende på dess lärjungars ekonomiska nivå borde bli likställd med ovannämnda läroanstalter ifråga om stipendieanslag åt sina lärjungar. Jag syftar härmed på de tekniska elementarläroverken. Deras uppgift att i tekniskt hänseende utrusta vårt folk med dugande och initiativkraftiga ledare av våra näringars utveckling på en mångfald områden kan knappast överskattas, allraminst om man tänker på de uppgifter i detta hänseende, som Sverige

för närvarande har och i ännu högre grad kommer att få under närmast kommande år.

Vårt lands stora förutsättningar för att utveckla sin industri till världsbetydelse och sitt jordbruk till högsta möjliga självförsörjningsnivå kräver, om målet skall kunna nås, att alla för ifrågavarande verksamhet lämpade begåvningar få komma till sin rätt, att den praktiska initiativkraften och arbetsdugligheten tillvaratages, väckes och uppmuntras, att med andra ord den som duger till något också må kunna bli, vad han duger till.

De tekniska elementarskolorna äro särskilt lämpade för att mottaga och utbilda alumner för främjande av den industriella utvecklingen på dess skilda områden.

Men ett viktigt villkor för att dessa skolor skola kunna ännu bättre än hittills fylla denna uppgift är, att större möjligheter öppnas för ungdom ur alla samhällslager att tillgodogöra sig deras utbildning. Inträdesfordringarna lägga i allmänhet intet hinder i vägen härför. Det har nämligen visat sig, att ynglingar med god begåvning kunna efter genomgången folkskolekurs på jämförelsevis kort tid genom självstudier eller bevisande av för ändamålet anordnade preparandkurser förvärva de för inträde bestämda kunskaper och färdigheter. Det förnämsta hindret ligger på det ekonomiska planet. Många för ändamålet begåvade ynglingar hindras av fattigdom från inträde på en bana, där de skulle göra vårt land stort gagn. Sverige har icke råd att slösa bort sina kraftkällor i folkbegåvningen. Dess rika resurser och framtidsmöjligheter kräva, att varje begåvning kommer på sin rätta plats i livet.

För befordrande av möjligheterna härför ha upprepade gånger för riksdagen framlagts förslag till inrättande av en statens lånefond för fattiga studerande, dock hittills utan resultat.

Ett annat, i vissa avseenden måhända lika verksamt stöd för vinnande av samma syfte vore enligt mitt förmenande att bereda studerande vid statens tekniska elementarskolor och andra med dem jämförliga enskilda tekniska läroanstalter med statsunderstöd stipendier efter enahanda grunder, som gälla för elever vid folkskoleseminarier, folkhögskolor och de lägre lantbruksundervisningsanstalterna.

För dessa sistnämnda utgår för närvarande en studiehjälp av i medeltal 25 kronor i månaden för obemedlade och 15 kronor för mindre bemedlade, allt efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Det är klart, att beredande av samma möjlighet åt lärjungar vid de tekniska elementarskolorna skulle i avsevärd mån undanröja ekonomiska

svårigheter. Kursen är treårig och skuldsättningen måste numera bli ganska stor för den, som måste låna alltsammans, om det nu finns möjlighet att få låna. Men genom ett sådant bidrag från staten skulle ju skuldsättningen minskas och möjligheten till låns erhållande underlättas.

Den invändning, som kanske varit avgörande vid behandlingen av frågan om statslån till fattiga studerande i allmänhet, nämligen att vi ha mer än nog av ungdom, som går läsvägen eller ägnar sig åt »litterata yrken», kan åtminstone beträffande studerande vid tekniska elementarskolor icke ha bärande kraft. Ty här gäller det ju i eminent grad att utbilda för det praktiska näringslivet dugande krafter.

Det torde sålunda icke kunna förnekas, att statsstipendier åt obemedlade och mindre bemedlade lärjungar vid tekniska elementarskolor äro lika starkt motiverade av förhållandena som de stipendier, vilka sedan länge lämnats åt lärjungar vid här förut nämnda utbildningsanstalter för svensk ungdom.

Då emellertid frågan härom torde för sin lösning kräva en utredning rörande antal behövande lärjungar och det anslagsbelopp, som erfordras, ävensom beträffande de närmare villkoren för understödets utdelning, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen behagade i skrivelse till Kungl. Maj:t låta verkställa erforderlig utredning för beredande av statsstipendier åt mindre bemedlade och obemedlade lärjungar vid statens tekniska elementarskolor och med dem likställda enskilda tekniska läroanstalter med statsunderstöd samt till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 29 januari 1918.

J. Sandler.

I motionen instämma:

Gustav Rosén.

Alfred Stårner.